

1999-12-17

Till Riksdagens konstitutionsutskott

Granskningsanmälan

Konstitutionsutskottet

Ink 1999-12-23

Dnr 300-¹⁷⁵⁸~~3169~~-99/00

Telia/Telenor-affären framstår som det enskilt största politiska misslyckandet i Sverige på senare år. Det som skulle bli Nordens genom tidernas största företagsfusion slutade i kaos och praktgräl.

Telekombranschen är, liksom IT-branschen i sin helhet, en av de snabbast växande i världen. Telia har, tillsammans med bl a Ericsson, varit en del av det "klusier" av företag som gjort Sverige till ett av de ledande länderna inom detta område, inte minst inom mobiltelefoni.

Men konkurrensen inom Telekom-branschen är hård. På en alltmer avreglerad marknad framtingas strukturförändringar. En lång gamla statliga televerk i europeiska länder har privatiserats för att bli bättre rustade för att möta en ny tid. Under hela 90-talet har Telias framtid diskuterats. Bolagiseringen löste en del av det gamla Televerkets problem, men de flesta var överens om att ytterligare strukturgrepp var nödvändiga.

Under hösten och vintern 1997/98 fördes diskussioner om ett samgående mellan Telia och Telenor. Den 21 januari 1998 stoppades diskussionerna av den norska regeringen. Argumentet från den norska regeringens sida var att det var för kort tid efter det att den norska marknaden öppnats för konkurrens.

Oppositionen i Stortinget tvingade dock den norska regeringen att på nytt ta upp förhandlingarna. Den 20 februari 1998 sprack dessa förhandlingar. Man var från svensk sida enig om att fusionen inte skulle genomföras. De affärsmässiga intressena kom i andra hand från norsk sida, enligt svensk bedömning. Regeringen var således redan då väl medveten om de politiska riskerna med en fusion.

Samtalen fortsatte i hemlighet under våren och hösten 1998. I januari 1999 tillkännagavs de nya planerna, nu med en ny näringsminister, Björn Rosengren.

Den svenska regeringen gick således på nytt in i ett fusionsförsök trots att man var väl medveten om riskerna. En förklaring är regeringens motstånd mot en privatisering av Telia. I telekombranschen krävs att expansionen i hög grad sker genom fusioner. Ett börsnoterat företag kan då betala med egna aktier. Detta har inte Telia kunnat utnyttja utan i stället tvingats bygga allianser.

I samband med de nya diskussionerna våren 1999 accepterade regeringen en börsnotering men både den svenska och den norska regeringen ville behålla ett statligt majoritetsäggande för lång tid, 16 år. Regeringen har således med öppna ögon gått in i ett samarbete vars risker man var väl medveten om.

Inkom även med telefax 1999-12-17

R. 1

Nu har samarbetet spruckit under tumultartade former. Även om vi från folkpartiets sida hela tiden varit negativa till fusionen och långsiktigt tror att det var nödvändigt att bryta upp den, måste det utredas om inte regeringens hantering av samarbetet äventyrat mycket stora belopp av skattebetalarnas pengar. Trots de bägge statsministrarnas försäkringar om att undvika rättsliga tvister med anledning av sammanbrottet står det ändå klart att uppbrottet kommer att kosta hundratal miljoner kronor i direkta kostnader. De indirekta kostnaderna kan bedömas vara långt större.

Det är nödvändigt inför framtiden att reda ut vissa ansvarsfrågor i samband med det som hänt. Var gick det snett? Vilket ansvar har näringsminister Björn Rosengren? Hur kunde det som skulle vara en affärssuppgörelse förfalla till pajkastning mellan två nordiska broderfolk, som på många sätt står varandra så nära? Finns det någon grund för de norska påståendena om löftesbrott etc?

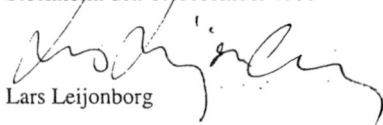
På några punkter vore det värdefullt om Konstitutionsutskottet gjorde en fördjupad granskning:

1. När kände Björn Rosengren till att tolkningen på den norska sidan (varmed förstås de norska representanterna i Telia/Telenors styrelse och den norske samferdselsministern) av aktieägaravtalets särskilda röstningsregler (Artikel IV) var väsentligt annorlunda än den svenska? Hade näringsministern eller Näringsdepartementet tagit del av den norska regeringens förslag i Stortinget, officiellt eller under hand? Om så skett, när skedde detta? Och, om så var fallet, varför underrättades inte riksdagen om att oklarheter förelåg i det avtal som riksdagen fattat beslut om? Och, om näringsminister eller Näringsdepartementet tog del av den norska regeringens förslag i Stortinget och fann detta oförenligt med den svenska regeringens tolkning, vilka åtgärder vidtogs?

2. Enligt uppgifter i massmedia har Jan-Åke Kark ett avtal som ger honom fyra årslöner även om han skiljs från sitt arbete. Därtill kommer den sedvanliga avgångsersättningen om två årslöner. Har Näringsdepartementet eller någon annan del av Regeringskansliet medverkat vid tillkomsten av detta avtal eller känt till det innan det blev offentligt? Trots att denna typ av avtal med stor sannolikhet strider mot regeringens riktlinjer för sådana avtal har Björn Rosengren ändå utsett Kark till ordförande för Telias interimsstyrelse. Är detta förenligt med Rosengrens ansvar som minister?

I enlighet med bestämmelsen i 12 kap 1 § regeringsformen får jag, mot bakgrund av vad som ovan anförts, väcka frågan om konstitutionsutskottets granskning av näringsminister Björn Rosengrens tjänsteutövning i samband med Telia/Telenor-affären och regeringsärendets handläggning.

Stockholm den 17 december 1999

Lars Leijonborg